

Associació la Processó de Verges

LA MORT A GUANAJUATO

És un quart de set del matí del dissabte 11 d'octubre. Davant l'Alberana, de mica en mica, ens anem trobant tots, els vint-i-dos que marxem a Guanajuato i els familiars que vénen a acomiadar-nos. Encara és fosc i l'autocar està per arribar. Fa fresqueta. «Quin temps deurà fer allà?» «Tu només portes això per a abrigar-te?» «Mira aquest, que valent: màniga curta!» «Jo, per internet, he vist que el cap de setmana hi haurà pluges per allà a Mèxic, fins dilluns.» De l'altre costat de les quatre carreteres s'acosta algú més, amb la maleta pròpia i també arrossegant alguna de les maletes on portem el material. Arriba així mateix l'autocar. «Ja hi som tots?» «Comencem a carregar! Vigileu aquestes: poseu-les tombades, que hi ha els cascos!» «Encara en falten dos?» «No havíem quedat de marxar a dos quarts?» «Viuen aquí mateix; vaig a veure què fan...» I resulta que una ja estava a punt i a l'altre el vam haver de treure del llit! Petons, abraçades, acomiadaments i tothom cap a dalt de l'autocar. En marxa! La Mort se'n va cap a Mèxic!

ELS PREPARATIUS

De fet, feia aproximadament nou mesos que la cosa s'havia posat en marxa. A l'assemblea de l'Associació la Processó de Verges que havia tingut lloc el 18 de gener, la majoria de socis assistents havia autoritzat la Junta Directiva perquè organitzés l'expedició per a anar a participar en el XXXVI Festival Internacional Cervantino de Guanajuato. L'Institut Ramon Llull (IRL) ens va plantejar la possibilitat que la Dansa de la Mort (entre altres artistes i formacions del món de la música, la dansa i el teatre) representés Catalunya en aquest prestigiós festival de l'Amèrica Llatina. Catalunya era en aquesta ocasió el país convidat al festival, juntament amb l'estat mexicà de Campeche. I la nostra Mort podria presentar-s'hi com a mostra d'una tradició d'arrels medievals única, que s'ha mantingut fins als nostres dies, i contrastar amb el tractament que la mort rep a les terres mexicanes, on és molt present. A diferència d'altres artistes i companyies professionals, que estan acostumats a viatjar, a fer gires, que tenen mànagers i altres representants, a nosaltres ens venia una mica de nou tot el remenament que suposaria anar a saltar pels carrerons de Guanajuato.

El cas és que aquest any el Carnaval i la Setmana Santa queien d'hora, i primer de tot era la Processó. Després ja en parlàriem, d'allò d'anar a Mèxic: quants hi podríem anar, en quines dates, com tindríem el material i quines qüestions s'haurien de resoldre amb l'ajuda dels de l'IRL, que es dediquen precisament a difondre pel món la llengua i la cultura catalana. I va passar el Dijous Sant, i la Processó dels Petits, i el Dilluns de

Pasqua, i vam desmuntar el *tablado*... Els de la Junta, doncs, ens comencem a reunir per posar fil a l'agulla. Primer negociem amb els de l'IRL, i aquests amb els del festival, i ens accepten, com a màxim, vint-i-dues persones: els qui formem pròpiament el quadre de la Mort, un familiar acompanyant de cada nen, personal de vestuari i material, un conferenciant i dos representants de l'Ajuntament i l'Associació. Vet aquí l'expedició. Ens presenten el programa del viatge:

- 11 d'octubre: Sortida Barcelona - Mèxic DF. (Arribada el mateix dia 11 i feu nit a la ciutat.)
- 12 d'octubre: Transport terrestre Mèxic DF - Guanajuato (5 h). Arribada al migdia.
- 13 d'octubre: Muntatge del que faci falta. (Aquí teniu tot el dia per a descansar i part del dia següent fins que no us prepareu per a actuar.)
- 14 i 15 d'octubre: Actuacions a les 21 h.
- 16 d'octubre: Tornada Guanajuato - Barcelona.
- 17 d'octubre: Arribada a Barcelona.

A partir d'aquí s'engeguen tots els tràmits i el paperam. Els del Llull assumeixen les despeses del viatge i els del festival s'ocupen de l'allotjament. Hi ha dies en què el correu electrònic treu fum. Estudiem la possibilitat que ens acompanyin familiars o d'allargar l'estada qui pugui –evidentment, això a càrrec de cadascú–, en els mateixos vols, en els mateixos hotels... Sembla que sí, ara sembla que no, tot és molt ple aquelles dates, no ens poden assegurar res; quants seríem de més? L'import pujaria a... (molts) ...€! Doncs saps què?, deixem-ho córrer, anem-hi els vint-i-dos i s'ha acabat!

Enviem la documentació que ens reclamen: fotografies, imatges, escrits, logos... Preparem els passaports; fan falta urgentment, ja que ens han de fer un visat de treball per a evitar-nos complicacions duaneres, però només els qui actuen, la resta no cal, ja entraran al país amb visat de turista. Per una altra banda, hi ha el tema del transport del material: necessitarem una *flight case*, una caixa d'aquestes reforçades per a transport aeri prou gran perquè hi càpiga tot: els cascs, el tambor, la dalla, la bandera... Calen les mesures i el pes per a comunicar-ho a la companyia aèria. Els d'Audiodisseny ens en deixen una. Ens arriben les reserves dels vols: Barcelona - Frankfurt - Mèxic DF i tornada. També ens arriba el contracte, el tema de les assegurances. Sembla que tot va seguint el seu curs.

Doncs no!... Ara resulta que necessiten el passaport de tots per a fer-nos els visat de treball i tots tindrem la consideració d'«artistes», menys la representant municipal. I a un adult dels qui fa de Llum li programen una intervenció quirúrgica per al mes d'octubre i no podrà

Associació la Processó de Verges

venir. Els bitllets ja estaven emesos i ens van permetre de fer un canvi de nom. Pels establiments i comerços del poble vam penjar papers, amb la convocatòria pública de la plaça vacant, per als socis de l'Associació majors de divuit anys i amb disponibilitat en les dates previstes per al viatge. Vam fer un sorteig entre els candidats que es van presentar.

El mes de juny hi va haver la visita tècnica. Vaig anar a Mèxic del 25 al 28 de juny, just quan es presentava el festival a Guanajuato. Allà em vaig trobar amb els de l'Institut Ramon Llull, amb Josep Bargalló, director, i el seu equip, i amb els de l'organització de l'acte. Vam concretar aspectes tècnics de la nostra actuació: recorregut i carrers per on podríem passar, l'església des d'on sortiríem i també on faríem la reverència final, la durada aproximada de l'actuació, necessitats d'il·luminació, torxes, la possibilitat de posar cargols en algun tram, l'espai per a vestir-nos i desar el material, etc. Concretat tot això, avió i cap aquí!

De tornada, ens vam reunir tots vint-i-dos per posar-nos al dia de com estava tot plegat i informar de la visita tècnica abans d'entrar en el període estival, ja que, com bé sabem, tot queda una mica aturat. I l'estiu de seguida va ser passat i ens vam trobar amb la Festa Major, quan faltava poc menys d'un mes per a marxar. Des de l'IRL també ens van definir i concretar diversos aspectes: hauríem d'anar al Consolat de Mèxic a Barcelona per a recollir cadascú el seu visat personalment (model FM3, de *visitante distinguido*) la setmana abans de marxar. I resulta que la *flight case* per a dur el material sobrepassava les dimensions i el pes permesos per la companyia aèria. Ho hauríem de repartir en el nostre equipatge personal i facturar-ho! Al final vam aconseguir posar-ho tot en tres maletes grosses i ens van garantir que no tindríem problemes, ja que el visat ens emparava i ens autoritzava a portar un equipatge diguem-ne poc habitual i que no era propi d'un turista.

I ja ens trobem, com aquell qui no vol la cosa, que som

a dissabte 11 d'octubre, a un quart de set del matí, a la parada d'autocar de davant de l'Alberana...

EL VIATGE

A Mèxic van set hores endarrere respecte al nostre horari. I des de Verges fins a l'hotel ens en van passar gairebé vint-i-quatre, i sense parar! Mireu: arribada a l'Aeroport de Barcelona, descarregar les maletes, pre-cintar-les (cua), anar a facturar i que ens donessin les targetes d'embarcament al mostrador de Lufthansa (cua), passar els controls de seguretat (cua), esmorzar alguna cosa ràpida i embarcar. Vol de dues hores fins a Frankfurt (unes vistes precioses quan sobrevolàvem els Alps!). Arribada amb retard. De pressa i corrents, cap a buscar l'altre avió; com que anàvem tard, ens esperava un bus per a fer l'enllaç. Pugem a l'avió, de dues plantes (a dalt, els rics, ben amples!). Vol d'onze hores fins a Mèxic, entretinguts mirant alguna pel·lícula, escoltant música, llegint, fent sudokus, jugant a la PSP o a la DS, a la botifarra, fent jocs de mans amb les cartes, menjant alguna cosa, xerrant, fent algun cop de cap... Arribem a

CENTRE D'ESTÈTICA

TINA

Hores convingudes

PLAÇA D'ESPANYA, 15, 1r 3a
17257 TORROELLA DE MONTGRÍ
Tel. 972 75 88 54

- Centre d'estètica i salut
- Tractaments facials
- Tractaments corporals
- Depilacions de tot tipus
- Depilació amb «luz pulsada»
- Endermologia LPG corporal i facial
- Altres

Associació la Processó de Verges

Mèxic: controls de duanes, presentació de visats, recollida de maletes (menys una, que es va quedar a Frankfurt; l'endemà la recuperarem). Ens esperen representants del festival, que ens acompanyen a fer totes les gestions i ens donen quatre consells bàsics de supervivència, mesures de seguretat i altres precaucions a tenir en compte. Pugem a l'autobús que ens porta fins a l'Hotel Fiesta Americana Reforma per a instal·lar-nos i sopar. És un quart de deu del vespre, hora local; un quart de cinc de la matinada a Verges. I encara continua essent dissabte 11 d'octubre!

Diumenge, 12 d'octubre. A les nou del matí, havent dormit més o menys i després d'un bon esmorzar, marxem amb autocar cap a Guanajuato; un desplaçament de cinc hores que ens permet conèixer una mica el país, encara que sigui un trosset petit d'aquest. La ciutat de Mèxic i el districte federal és immens, la ciutat més extensa del món. Ens van dir que té entre 25 i 30 milions d'habitants, milió amunt, milió avall. Aviat és dit. «*Nosotros venimos de un pueblo de unos mil doscientos habitantes, más o menos.*» Sortim del passeig de la Reforma, on hi ha l'hotel, una zona benestant, i anem

travessant la ciutat, que cada vegada es va degradant més; es veu un creixement urbà sense gaire ordre ni concert, i edificis i més edificis que semblen força precaris, instal·lacions elèctriques que pengen d'un fil. Pertot arreu hi ha rètols pintats amb grans lletres anunciant de tot. És diumenge i no hi ha gaire trànsit ni retencions. Anem abandonat la perifèria del DF, deixant enrere turons poblats d'habitatges amuntegats els uns sobre els altres, i prenem una autopista, més ben condicionada, que ens ha de portar fins a Querétaro. Als peatges hi ha militars i també vehicles de la Policia Federal.

Al llarg d'aquesta autopista, que va travessant paisatges sense gaire atractiu, ens criden l'atenció tot de barraques i edificacions molt simples que s'anuncien com a vulcanizadoras, tallers mecànics, de recanvis que adoben punxades de pneumàtics i el que calgui, i també tot d'establiments on ofereixen menjar, amb un aspecte que, a dir veritat, no convida gaire a parars'hi. I ens creuem sovint amb rètols que adverteixen els conductors: «*Si toma no maneje*», «*Tu familia te espera*», «*No rompa las señales*»... Però no en deuen fer gaire cas: ningú no es corda el cinturó, circulen molts cotxes

MAS PI *Café*
Verges

*Un lloc de trobada
per gaudir
de qualsevol més...*

Bar
Terrasses
Galeria d'Art
Bona cuina
Braseria
Espais per: **Reunions, presentacions,
cursos, conferències...**

Tel. 972 78 06 12

Associació la Processó de Verges

tipus ranxera amb gent asseguda o ajaguda al darrere, o bé carregats amb productes del camp; ciclistes i viants circulant pel voral de l'autopista... Fins i tot veiem un personatge que tranquil·lament està expulsant allò que el cos no digereix!

Al cap d'unes dues hores i mitja, fem una parada en una mena d'àrea de servei anomenada San Pedro, ben condicionada, amb alguna botigueta, oferta de menjars, serveis, venda de souvenirs i productes típics de la regió... Ens hi estem mitja horeta per estirar les cames, anar al lavabo, fer una volteta i... continuem camí de Guanajuato.

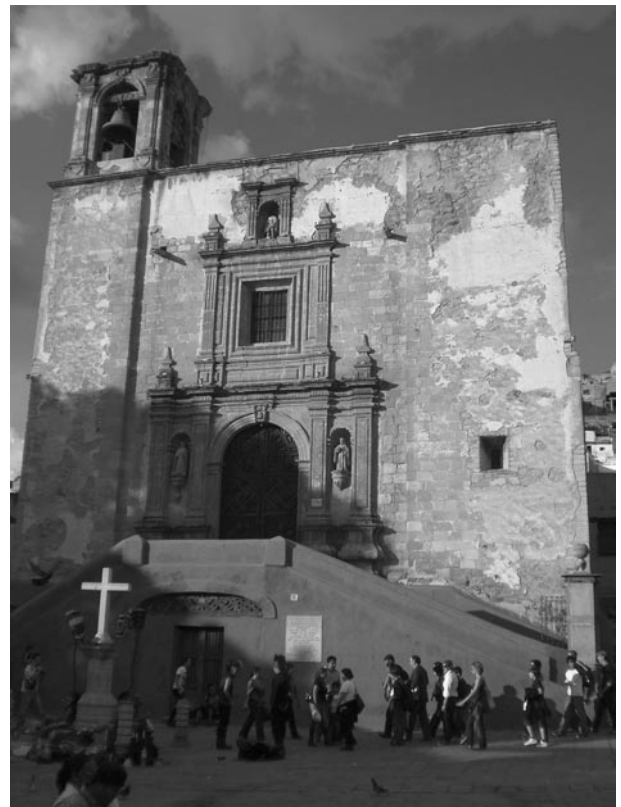
Passem per Querétaro i enfilem camí de León, seguint l'autopista i contemplant tot de casetes arrenclades amb un dipòsit de plàstic negre a la teulada, com poblets artificials; camps de blat de moro i altres productes, amb la terra molt fosca; paradetes arran d'autopista anunciant la venda de *fresas con crema*; grans camions d'aquests en què la tractora té morro, com els de les pelis americanes. I ja ens acostem a León, on deixem aquesta autopista per dirigir-nos a la nostra destinació. Ens apropem a una zona més muntanyosa, on destaca un cim coronat per un *Cristo Rey* amb els braços estesos, la carretera fa més pujades i baixades, i corbes, fins que arribem a un peatge, amb una mica de retenció, per a accedir ja a Guanajuato. A l'altre costat del peatge, un gran rètol anuncia el XXXVI Festival Internacional Cervantino, i un bon nombre de militars ben armats i policies donen fe que vetllen per la seguretat dels visitants. Al cap de pocs minuts, arribem a l'Hotel Holiday Inn Express. Són les dues del migdia, hora local; les nou del vespre a Verges.

L'ESTADA A GUANAJUATO

A l'hotel de Guanajuato ens espera Susana Millet, coordinadora de Dansa i Cinema de l'IRL, que ens presenta la Patricia i la Cristina, les dues noies que ens acompanyaran durant tota la nostra estada. També hi ha muntat, als baixos de l'hotel, el centre logístic de l'organització del festival i de l'equip del Llull. A la recepció fem el *check in* (tràmit d'entrada), ens distribueixen els tiquets que ens han de servir per a tots els àpats i que es poden emprar en un gran nombre d'establiments de Guanajuato. Anem a descarregar a les habitacions i cap a dinar en un restaurant del costat, ja que a l'hotel, llevat de l'esmorzar, no serveixen menjars.

Ens presenten el programa de tot el que hem de fer en els propers dies. A la tarda, trobada amb l'equip tècnic del festival per a anar al lloc de la representació, al *templo de San Roque y sus alrededores*, i veure com van els preparatius que ja havíem acordat en la visita tècnica. Com se sol dir, el més calent és a l'aigüera. Decidim un canvi de recorregut per la coincidència,

molt a prop, d'unes actuacions musicals a l'aire lliure que interferirien en el silenci que requereix la Dansa de la Mort. Concretem altres aspectes, de manera que tot estigui a punt el dia de la representació. «Poseu-vos seriosos i demaneu el que us convingui, que són mexicans i aquí tothom va amb molta tranquil·litat», ens insisteix la Susana, patint una mica. «Sé de què parlo!» Mentrestant, el president de l'Associació i l'alcalde de Verges atenen els compromisos institucionals; altres membres de l'expedició prenen contacte amb el centre històric de la ciutat. A les nou del vespre ens trobem tots a San Roque per al tema de la il·luminació, les torxes, el carreró on posarem cargols... i anem a sopar plegats. Havent sopat, a descansar a l'hotel, que ha estat un dia llarg. I els qui que ho prefereixen, ho aprofiten per a conèixer la nit *guanajuatense*, carregada d'ambient, música, petits espectacles de carrer i olor de tequila per tots els racons i raconets...

Dilluns, 13 d'octubre. L'hotel és als afores de la ciutat (a uns deu minuts del centre). La Patricia i la Cristina ens acompanyen en tot moment, s'ocupen dels desplaçaments i ens fan de guies per a tot el que ens calgui. L'accés a la ciutat sovint es fa a través d'una xarxa de túnels subterranis amb encreuaments, incorporacions,

Associació la Processó de Verges

sortides a la superfície i un altre cop cap a sota terra, que comuniquen la ciutat d'una punta a l'altra. A les deu del matí hi ha prevista la roda de premsa amb els mitjans de comunicació mexicans. Hi intervenen el president de l'Associació, l'alcalde de Verges i el director de l'IRL. La impressió és molt bona: tothom mostra molt d'interès, fan preguntes, s'allarga força, hi ha un bon nombre de periodistes. Els qui no anem a la roda de premsa, ho aprofitem per a conèixer la ciutat (llevat de qui ha d'anar a recollir la maleta que s'havia quedat a Frankfurt). Els uns pugem amb funicular fins al monument a un heroi local, el Pípila, des d'on hi ha una panoràmica molt bona de tot Guanajuato; d'altres passegen pel centre històric o bé busquen un establiment per canviar moneda; hi ha qui visita algun museu o exposició... A la una del migdia hem quedat al Museo de las Momias, on ens esperen els de TV3 («Toni Puntí, TV3, Guanajuato») i fan un reportatge des d'allí, envoltats de personatges momificats, prou ben conservats a causa de les condicions ambientals i la composició del sòl. Havent dinat tenim sessió fotogràfica a les escales del Teatro Juárez. Ens hi posem tots els qui participem en el quadre de la Mort, amb alguns cascos i altres elements (foto de la portada del diari *El Punt* del dijous 16 d'octubre). A la tarda-vespre anem a acabar de lligar caps a San Roque. Assagem, saltant discretament pels carrers, també la pujada per les escales de l'església, l'entrada, la reverència... Després alguns van a sopar i d'altres a escoltar Anna Belén recitant una versió en castellà de la novel·la *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda. Mengem alguna coseta i cap a retir. Avui, els que ho prefereixen, també ho aprofiten per a conèixer la nit *guanajuatense*, carregada d'ambient, música, petits espectacles de carrer i olor de tequila per tots els racons i raconets.

Dimarts, 14 d'octubre. Al matí portem el material a la sagristia de l'església de San Roque per comprovar que no s'ha fet malbé res durant el viatge, repassar els vestits, planxar les túniques, preparar les torxes, muntar la dalla i la bandera –les vam haver de tallar per a poder-les posar a les maletes–, desplaçar els bancs de l'església i deixar-ho tot a punt per a vestir-nos i sortir a ballar al vespre.

A les dotze del migdia, al Salón de Fumadores del Teatro Juárez, el nostre conferenciant, juntament amb Francisc Massip i Alejandro Ortiz Bullé Goyri, enceten una xerrada amb taula rodona sobre les danses de la Mort, el seu origen i evolució, la simbologia..., i es debat també al voltant d'algunes tradicions i festes mexicanes que giren entorn de la mort i dels morts.

Havent dinat preparam la pasta d'aigua i cendra per a clavar els cargols, posar l'oli i el ble, i deixar un petit carrer estret de darrere de l'església ambientat com el carrer dels cargols de Verges. Curiosos, els vianants

miren i s'aturen. Els encarregats del festival van repartint torxes pels carrers.

Cap al vespre, a l'hora prevista, quedem a la sagristia per començar a equipar-nos. Ara ja anem notant aquella sensació, aquell cuquet que fa un rau-rau a la panxa. De seguida estem vestits, i encara falta molta estona per les nou del vespre. Vénen els de l'IRL, alguns fotògrafs, entren i surten les mares acompanyants, comencen a aflorar una mica més els nervis. Dins l'església, la llum és molt apagada. A fora també hi predomina la foscor: aviat encendran les torxes. La plaça de San Roque es va omplint; els carrers, no. Fa una mica de vent: «Ai les torxes i els cargols, que no cremaran!» Decidim fer un parlament explicant una mica de què va la Dansa de la Mort i dient que el públic pot situar-se pels carrers. Ja s'havien repartit uns tríptics informatius, però no va haver-n'hi prou. Un cop exposat tot això, puntualment, les campanes de San Roque toquen les nou. Encenem les torxes dels qui fan de Llum. Sortim, ens col·loquem, comencem: pom, pom, pom, pom... POM! Pom..., pom, pom! Pom..., pom, pom! Pluja de flaixos enlluernadors, gent posant-se pel mig, la Dalla repartint alguna trompada tot obrint pas, els altres l'anem seguint... Silenci, respecte. Fem dues voltes pels carrers del voltant de l'església. No cremen tots els cargols ni totes les torxes. Pugem caminant les escales, entrem per la porta princi-

Associació la Processó de Verges

pal, dansem al llarg del passadís, tombem a l'esquerra i ens ajupim tot fent la reverència al Santíssim. Silenci absolut. Ressona el tambor. Acabem. Ha durat uns quaranta minuts. Acabada l'actuació, esbufecs, suor, comentaris diversos, felicitacions, alguna anècdota, satisfacció. Ha anat bé! Recollim una mica, anem a sopar i cap a retir. Avui, també, els qui ho prefereixen, ho aprofiten per a conèixer la nit *guanajuatense*, carregada d'ambient, música, petits espectacles de carrer i olor de tequila per tots els racons i raconets.

Dimecres, 15 d'octubre. Fins avui no havia tingut la sensació que això s'acabaria. Ja és el darrer dia. Quan acabem l'actuació d'aquest vespre, a recollir-ho tot i demà, a primera hora, marxem. A tots ens sembla que fa... buf..., que fa molt que som aquí!

Aquest matí la Patricia i la Cristina ens porten, una mica d'estranguis, a visitar unes mines, el Temple de la Valenciana i el mineral de la Valenciana, però no són oberts al públic. Tot i això, no ens quedem sense mines i anem a visitar-ne una altra; entrem a les galeries amb un casc, bo i escoltant el que ens va explicant el guia. Acabem de passar el matí passejant, fent les compres d'última hora. Havent dinat alguns van a l'hotel; d'altres, a fer els preparatius per al vespre i a refer el carrer dels cargols. Les parets i el terra queden un xic untats amb regalims oliosos. A l'hora que havíem quedat s'engega tota l'activitat del dia abans i sortim a dansar, mostrant una altra vegada als espectadors els missatges que transmet la Dansa de la Mort. Avui també ha durat uns quaranta minuts i ha anat tot bé. Els de seguretat han procurat que ningú no interferís en el nostre pas. Ara toca recollir. Mengem allà mateix pizzes que havíem encarregat. Anem posant novament el material dins les maletes amb cura. La Cristina i la Patricia ens procuren el transport fins a l'hotel. Fins i tot avui, els qui ho prefe-

reixen, ho aprofiten per a conèixer la nit *guanajuatense*, carregada d'ambient, música, petits espectacles de carrer i olor de tequila per tots els racons i raconets... Però aquesta nit, quan tornin a l'hotel, hauran de fer les maletes. *No más, Güei!*

Dijous, 16 d'octubre. Són les nou del matí, hora local; les quatre de la tarda a Verges. Després d'esmorzar, fem el *check out* (tràmit de sortida) i ens acomiadem de l'equip de l'Institut Ramon Llull, i també de la Patri i la Cris, a les quals, molt agraïts, fem un obsequi, ja que s'han portat molt i molt bé amb nosaltres, atentes al màxim, simpàtiques. Penso que elles també han estat molt a gust amb nosaltres: les hem integrat com si fossin dues més de l'expedició, fent-les participar de les nostres bromes i aguantar llargues explicacions sobre Verges i Catalunya. Se'ls escapa alguna llagrimeta en el moment de dir-nos adéu.

El camí de tornada ja us el podeu imaginar: cansats, cinc hores d'autocar fins a Mèxic DF (amb parada a San Pedro), dinar allà i cap a l'aeroport. Vol a Frankfurt, deu hores (aquesta vegada dormim força). Enllaç a Frankfurt per a canviar d'avió i un tip de córrer, que de poc no perdem el vol. Arribada a Barcelona, on ens espera l'autocar per portar-nos fins a Verges. Arribem a casa cap a les nou del vespre del divendres 17 d'octubre, després de gairebé trenta hores de voltar pel món.

IMPRESSIONS

Guanajuato és una ciutat turística, molt bonica i pintoresca, declarada Patrimoni de la Humanitat per la Unesco, que en el seu moment va créixer, esplendorosa, gràcies a la plata de les seves mines. Es troba en una fondalada envoltada de turons per on s'enfilen cases multicolor, amb un centre històric amb molts temples, esglésies i edificis d'interès, la universitat, places, jar-

Associació la Processó de Verges

dins, carrers estrets i costeruts, plens a banda i banda de comerços, botigues i botiguetes, mercats, parades i paradetes dedicades al turisme. I, durant els dies en què dura el Cervantino, als inicis del curs universitari, s'omple de gent, actuacions en teatres i a l'aire lliure, gent que assisteix als espectacles i tots els qui gaudeixen de la festa al carrer, als bars i en diversos locals. I en el programa d'aquest any, en l'apartat *Espectáculos de calle*, hi figurava la «*Dansa de la Mort de Verges, Catalunya, invitado de honor.*»

«Ostres, tu, que bé que ha anat tot plegat!» «I, per ser un grup força heterogeni, hi ha hagut una gran entesa entre tots: els nens s'han portat molt bé, ens hem avingut en tot i la convivència ha estat molt bona.» I és que vam anar a fer la nostra feina, a ballar la Dansa de la Mort, i ho vam fer molt dignament, posant-hi tot l'esforç i la dedicació que calia per part de tots, cadascú en el seu àmbit. Però és que, a més, ho vam fer passant-nos-ho molt bé, rient, fent conya dels altres i de nosaltres mateixos, amb un ambient molt bo. I les circumstàncies ens van acompanyar: bon temps, ningú no va prendre mal (alguna irregularitat digestiva, cansament), no ens van robar res (excepte unes ampolles de tequila als controls de seguretat de l'Aeroport de Frankfurt), vam recuperar la maleta perduda, ens van tractar molt bé arreu on vam estar, tothom molt atent, els del Lull i sobretot la Patri i la Cris; cap incident que no es pugui classificar com a anècdota. I és ben clar que, quan tot això funciona, les impressions, vivències i sensacions que queden no poden ser millors.

L'actuació en si va ser un èxit. Va causar sorpresa, molts espectadors van quedar parats, els va impressionar i convidar a la reflexió. També es van sentir comentaris com ara: «*Y ya está? Para esto he esperado tanto? Es mejor nuestra Fiesta del Día de los Muertos.*» Però és que la nostra Mort és amenaçadora, fa respecte, adverteix de la fugacitat de la vida i del fet que en qual-sevol moment podem morir. En certa manera fa por: és una coreografia simple i clara, com la mort mateixa. És important que l'espectador en conegui l'origen i el significat. En canvi, la mort mexicana és més festiva, suposa un retrobament amb els difunts i, en aquest sentit, una certa alegria i celebració. De vegades pren un caràcter més burlesc, fins i tot amb aire de carnaval.

Va ser interessant percebre aquest contrast.

Per una altra banda, hem de tenir molt present la consideració i el prestigi que adquireix la nostra Dansa de la Mort, la Processó i el poble de Verges, en general, quan ens demanen de participar en un festival com el Cervantino, i quan des de l'Institut Ramon Llull pensen en la nostra tradició per a representar Catalunya a escala internacional i apareixem en els titulars i les portades dels mitjans de comunicació. Això ens ha de fer reflexionar que tenim a les nostres mans un tresor que ens hem de creure que té un gran valor. Sovint penso, quan els de la Mort assagem els dies previs a la Setmana Santa, que des de fora ens valoren molt més que des de casa. Assagem en solitari, per carrerons on

ningú no ens veu passar... Quin contrast amb el Dijous Sant, amb els carrers atapeïts, una allau de flaixos, un munt de gent que ve a veure la Processó i la Mort, com a Guanajuato! Això ens ha de portar a la reflexió que cal continuar treballant per a mantenir vives les nostres tradicions, que no surt sola, la Processó, encara que aquesta expressió es digui sovint. A Guanajuato ens vam sentir molt orgullosos de tot això nostre, que és possible gràcies a la col·laboració de moltes persones que s'ho estimen i que fan que Verges surti al mapa, ara fins i tot més enllà d'Europa.

La Dansa de la Mort té el seu context natural aquí, al nostre país petit, a Verges, i penso que no hauria de sortir-ne gaire sovint per a no perdre la seva autenticitat.

Però, tant en aquesta ocasió (a Guanajuato) com en les altres en què s'ha representat a fora (a l'església de Los Jerónimos de Madrid, al monestir de Montserrat, o a la catedral de Girona), ho ha fet molt dignament i en un marc adequat a les característiques de la Dansa. Espero que aquesta no sigui la darrera vegada. Ara hi hem anat aquests vint-i-dos, però a la propera oportunitat, sigui on sigui, seran uns altres els qui portaran la Dansa de la Mort en representació de tot el poble, dient «*venimos de un pueblo de unos mil doscientos habitantes, más o menos...*» i ben satisfets de saber-se posseïdors d'una tradició que esperem que es mantingui viva fins... qui sap!: depèn de nosaltres i de com la sapiguem fer estimar a les generacions futures.

ALBERT CASABÓ